

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje KOM 2011 (635) v konečném znění

Michal Janoušek*

Evropská komise po dlouholetých diskusích o společném referenčním rámci pro evropské smluvní právo představila 11. října 2011 návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje¹ (dále jen „nařízení“), které je součástí souboru legislativních opatření, v němž jsou obsaženy rovněž návrhy směrnice Evropského parlamentu a Rady o alternativním řešení sporů u spotřebitelských sporů² a na-

řízení o online řešení spotřebitelských sporů³. Jak návrh směrnice, tak i návrh nařízení týkajících se alternativního řešení spotřebitelských sporů mají za cíl zejména zrychlit, zjednodušit a výrazně zlevnit soudní řízení v členských státech EU. Jsou to primárně právě náklady občanského soudního řízení, jeho délka a pro spotřebitele v konečném důsledku velmi namáhavá cesta k prosazení subjektivního nároku⁴, které limitují spo-

---

* Michal Janoušek, student Právnické fakulty Univerzity Karlovy, Praha.

¹ (Návrh) Nařízení Evropského parlamentu a Rady KOM 2011 (635) o společné evropské právní úpravě prodeje, ze dne 11. října 2011.

² (Návrh) Směrnice Evropského parlamentu a Rady o alternativním řešení sporů u spotřebitelských sporů a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 (směrnice o alternativním řešení spotřebitelských sporů), KOM (2011) 793 v konečném znění.

³ (Návrh) Nařízení Evropského parlamentu a Rady o online řešení spotřebitelských sporů (nařízení o online řešení alternativních sporů, KOM (2011) 794 v konečném znění.

⁴ S drobnými nároky týkajícími si např. odpovědnosti za vady se totiž běžný spotřebitel neobrací na soud právě z důvodu signifikantních negativních okolností spojených s civilním řízením. Tomuto ostatně rovněž svědčí (oproti státům jako např. Francie nebo Německo) i naprosté minimum vnitrostátní

třebitelovu snahu o prosazení svých subjektivních práv v civilním řízení. Předmětem tohoto článku však nadále bude pouze společná evropská právní úprava prodeje a o ostatních legislativních opatřeních dále pojednáváno nebude.

Historie vzniku a povaha nařízení

V červenci 2001 zahájila Evropská komise proces veřejných konzultací o problémech, které vyplývají z rozdílných vnitrostátních právních úprav smluvního práva v členských státech Evropské unie, a to sdělením o evropském smluvním právu⁵. Na základě výsledků těchto diskusí byl v roce 2003 vypracován akční plán, ve kterém bylo navrhováno vytvoření společného rámce pro smluvní právo v EU⁶. Na tento o pár let později navázala Zelená kniha komise o možnostech politiky pro pokrok směrem k evropskému smluvnímu právu pro spotřebitele a podniky⁷. V roce 2011 tyto kroky vyvrcholily právě ve zveřejnění souboru legislativních opatření týkajících se společného evropského normativního rámce pro smluvní právo, ve kterém je velmi zřetelně obsažena vysoká míra ochrany spotřebitele⁸.

Cílem Komise je ve výsledku usnadnění přeshraničních transakcí a sjednotit pravidla, která jsou použitelná a vykonatelná ve všech členských státech Evropské unie jednotně. Jak vyplývá ze Sdělení komise (cit.) „*jakmile se obchodník rozhodne prodávat výrobky spotřebitelům nebo podnikatelům v jiných členských státech, naráží na složité právní prostředí, které je charakterizováno celou řadou systémů smluvního práva existujících v EU.*“⁹

Z povahy právní úpravy nařízení a jeho jednotlivých ustanovení je nesporné, že nařízení míří ke sblížení smluvního práva v členských státech Evropské unie. Jedním z cílů Evropské komise je vytvoření reálnějšího vnitřního trhu v oblasti smluvního práva po vzoru Jednotného obchodního zákoníku Spojených států. Evropská komise zdůrazňuje, že (cit.) „*navzdory tomu, že v 50 státech (pozn. USA) existují odlišné systémy smluvního práva, může například obchodník z Marylandu jednoduše prodávat své výrobky spotřebiteli na Aljašce, protože podle práva Spojených států musí*

obchodník v takové situaci zohlednit pouze pravidla smluvního práva platná v Marylandu a nemusí se již zabývat smluvním právem platným na Aljašce.“¹⁰

Evropská komise byla jistě v dobrém úmyslu, jelikož je nezpochybnitelnou pravdou, že někdy zcela odlišné vnitrostátní systémy smluvního práva jsou zřejmou překážkou volného pohybu zboží. Je rovněž nesporné, že někteří spotřebitelé odstoupí od plánované koupě v zahraničí pouze proto, že neznají vnitrostátní právo státu potenciální koupě a nevědí, jaká případná práva z vadného plnění poskytuje právo v místě koupě, jakou lhůtou jsou omezeny¹¹, jakož i rozdílné právní systémy, resp. rozdílné právní úpravy, které přinášejí podnikům další náklady na právní poradenství, přizpůsobení vlastních webových rozhraní tak, aby byla slučitelná s vnitrostátním právem apod.

Zvolená forma odpovídá evropskému modu operandi. Nařízení obsahuje normativní pravidla, která jsou self-executing, tedy přímo použitelná v členských státech EU. Výsledkem je, že Komise vytvořila referenční rámec přeshraničního smluvního práva, který vytváří novou, evropskou rovínu právní úpravy, vytvořenou pro přeshraniční transakce koupě a prodeje zboží.

Nařízení je svou konstrukcí souborem právních norem, který je „zcela“ autonomní alternativou k vnitrostátním právním úpravám kupních smluv, ve smyslu čl. 4 odst. 1 (cit.) „*Společná evropská právní úprava prodeje se vykládá samostatně a v souladu s jejími cíli a zásadami, z nichž vychází.*“ a zároveň je alternativou na právních řádech členských států zcela nezávislou, jak vyplývá z generální úpravy čl. 4 odst. 2 (cit.) „*Záležitosti, na něž se společná evropská právní úprava prodeje vztahuje, ale které výslovně neupravuje, se řeší*

judikatury, týkající se prodeje zboží v obchodě, kdy konečným uživatelem, resp. kupujícím je spotřebitel.

⁵ KOM (2001) 398 v konečném znění ze dne 11. 7. 2001.

⁶ KOM(2003) 68 v konečném znění ze dne 12. 2. 2003.

⁷ KOM(2010)348 v konečném znění ze dne 1. července 2010.

⁸ Návrh nařízení ve svém normativním vyjádření rovněž zohledňuje novou směrnici o právech spotřebitelů 2011/83/EU ze dne 23. června 2011.

⁹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému výboru a Sociálnímu výboru a Výboru regionů. Společná evropská právní úprava prodeje určená k usnadnění přeshraničních transakcí na jednotném trhu, s. 4.

¹⁰ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému výboru a Sociálnímu výboru a Výboru regionů. Společná evropská právní úprava prodeje určená k usnadnění přeshraničních transakcí na jednotném trhu, s. 5

¹¹ Lhůty k uplatnění nároků z odpovědnosti za vady, jakož i práva z vadného plnění by však měla být ve smluvních státech po harmonizaci smluvního práva se směrnicí 1999/44/ES přibližně shodná (je-li v tomto ohledu zaveden minimální standard), nicméně i přes tuto harmonizaci najdeme i v našem právním řádu zásadní nesoulady s provedením této směrnice. Je tomu tak v případě čl. 4 směrnice (právo postízní žaloby – objektivní povinnost obchodníka z odpovědnosti za vady se projevuje v tom, že je-li konečný prodávající odpovědný za rozpor s kupní smlouvou, tedy že prodané zboží není v souladu s kupní smlouvou, nemá užité vlastnosti, jakost apod., stíhá prodávajícího povinnost uvést zboží do souladu s kupní smlouvou. Konečný prodávající odpovídá za rozpor s kupní smlouvou i tehdy, pokud ho způsobil výrobce, předcházející prodejce v témže smluvním řetězci apod. Pro tento účel směrnice počítala s tzv. postízní žalobou, prostřednictvím které by konečný prodávající mohl uplatnit nároky vůči subjektům, kteří jsou odpovědní za konečný rozpor se smlouvou. Tato však zůstala při provádění směrnice opomenuta. Obdobný lapsus zákonodárce je rovněž patrný při provedení čl. 5 směrnice ve světle zákona č. 136/2002, kterým byl novelizován obč. zák. právě v souvislosti se směrnicí 1999/44/ES.

v souladu s cíli a zásadami, z nichž tato úprava vychází, a v souladu se všemi jejími ustanoveními bez přihlídnutí k vnitrostátnímu právu, které by bylo použitelné v případě neexistence dohody o použití společné evropské právní úpravy prodeje, nebo k jiné právní úpravě.“. Jinak řečeno, po nabytí účinnosti nařízení bude vedle vnitrostátní právní úpravy kupních smluv existovat ještě evropská úroveň smluvního práva limitovaná pro oblast kupních smluv při přeshraničních transakcích, které budou ovládnány vlastním souborem pravidel, které v případě jejich výslovné prorogace budou svébytným systémem, aplikovatelným v konkrétním právním vztahu bez přihlídnutí k vnitrostátním právním řádům a hmotněprávním normám regulujícím kupní smlouvy (resp. smlouvy o dodání digitálního obsahu) mutatis mutandis v režimu občanského práva.

Autonomní působnost nařízení však bez dalšího neznamená, že se vnitrostátní právní řády nepoužijí v konkrétním právním vztahu absolutně. Čl. 4 odst. 2 totiž limituje autonomní působnost nařízení pro případy, kdy na konkrétní záležitosti se společná právní úprava prodeje sice vztahuje, ale výslovně je neupravuje. Oproti tomu je třeba rozlišovat situace, které nespádají do věcné působnosti nařízení a v těchto se subsidiárně použije vnitrostátní právo. Mimo právní úpravu nařízení stojí např. pravidla o způsobilosti subjektu k právním úkonům, nezákonnost, nemorálnost, zastoupení účastníků, pluralita aktivní, pluralita pasivní¹² (pluralita subjektů na straně věřitelů a pluralita subjektů na straně dlužníků).

Záležitosti smluvní, jakož i mimosmluvní povahy, které stojí mimo právní rámec nařízení¹³ se i nadále budou řídit rozhodným právem, na které odkáže nařízení č. 593/2008¹⁴ a nařízení č. 864/2007¹⁵ resp. vnitrostátní kolizní normy¹⁶.

Významná je rovněž fakultativní povaha nařízení. Jeho volba obchodníkem (případně spotřebitelem, leč tento případ je zpravidla vyloučen) je upravena jako dobrovolná, tzn. že obchodník si v souladu se zásadou smluvní svobody může zvolit, zda bude smlouvu uzavírat

podle tohoto svébytného systému normativních pravidel, nebo zda bude postupovat podle platného vnitrostátního práva. Ani podnikatelé, ani spotřebitelé nemají povinnost uzavírat smlouvu na základě společné evropské právní úpravy prodeje.

Osobní působnost nařízení

Pro oblast osobní působnosti nařízení platí, že je použitelné jak na vztahy B2B¹⁷ avšak s limitací, že jednou smluvní stranou právního vztahu musí být vždy malý nebo střední podnik¹⁸. Ve vztazích mezi podniky, které nespádají pod nominální legální definici čl. 7 odst. 2 je použití společné evropské právní úpravy vyloučeno. Komise k tomuto dodává, že (cit.) „v tuto chvíli se nejeví jako žádoucí upravit nařízením právě tyto vztahy“¹⁹. Vedle toho je nařízení rovněž (nežku-li primárně) aplikovatelné na vztahy B2C²⁰, zde již bez limitace, že obchodníkem musí být malý nebo střední podnik. Na straně prodávajícího (dodavatele digitálního obsahu), resp. poskytovatele souvisejících služeb může vystupovat jakýkoli podnik. Nařízení poskytuje diskreční pravomoc vnitrostátnímu zákonodárci, aby rozšířil osobní působnost nařízení ve smyslu čl. 13 na kupní smlouvy uzavírané podle vnitrostátního práva, tedy upravit vnitrostátní právní řád do souladu s tímto nařízením (což je podle názoru autora ve stávající formě vcelku vyloučené) a případně rozhodnout o jeho aplikovatelnosti rovněž na smlouvy mezi subjekty, kdy ani jeden z nich není malým a středním podnikem.

Věcná působnost nařízení

Nařízení o společné evropské právní úpravě prodeje je ve smyslu čl. 1 odst. 1 aplikovatelné na přeshraniční transakce, které se týkají prodeje zboží, dodání digitálního obsahu, jakož i na případné poskytnutí souvisejících služeb, kterými jsou např. instalace věci, údržba apod.²¹. Z povahy nařízení vyplývá, že není použitelné

¹² Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému výboru a Sociálnímu výboru a Výboru regionů. Společná evropská právní úprava prodeje určená k usnadnění přeshraničních transakcí na jednotném trhu, s. 7.

¹³ Nikoli tedy takové, které nejsou společnou evropskou právní úpravou prodeje upraveny (viz. čl. 4).

¹⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I.).

¹⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II.).

¹⁶ V České republice je tímto zákonem Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním do 1. ledna 2014, kdy nabude účinnosti v souvislosti s rekodifikací soukromého práva i nový Zákon o mezinárodním právu soukromém č. 91/2012 Sb.

¹⁷ Vztahy business to business.

¹⁸ Výkladové pravidlo, co se rozumí malým a středním podnikem pro účely nařízení obsahuje čl. 7 odst. 2. Podnik je malým nebo středním podnikem tehdy, zaměstnává-li méně než 250 osob a má roční obrát nepřesahující 50 milionů EUR, nebo bilanční sumu roční rozvahy nepřesahující 43 milionů EUR.

¹⁹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému výboru a Sociálnímu výboru a Výboru regionů. Společná evropská právní úprava prodeje určená k usnadnění přeshraničních transakcí na jednotném trhu, s. 5.

²⁰ Vztahy business to consumer.

²¹ Výkladové pravidlo, co se rozumí související službou je obsaženo v čl. 2 písm. m).

pro koupi věci, která by měla být financována spotřebitelským či jiným úvěrem. Z působnosti nařízení jsou vyloučeny v čl. 6 rovněž smlouvy se smíšeným účelem a smlouvy o spotřebitelském úvěru. Podle názoru autora je tedy z věcné působnosti nařízení vyloučen i tzv. prodej zboží na splátky, který představuje právě smlouvu se smíšeným účelem a proto se pro tento druh koupě neuplatní²².

Prvky ochrany spotřebitele

Jak uvedeno výše, nařízení je aplikovatelné ve vztazích B2C a B2B, přičemž pro vztahy B2C platí ve zvýšené míře ustanovení o ochraně spotřebitele, které znamenají potenciální riziko jeho neúspěchu. Ustanovení Tato ustanovení jsou legislativně-technicky tvořeny jako kogentní. Smluvní strany se nemohou, ani dohodou, od těchto odchýlit, případně pozměnit jejich účinky. Ve vztahu ke spotřebitelům nařízení zavádí velmi vysoký standard ochrany spotřebitele a při aplikaci v těchto vztazích je více potlačena autonomie vůle a kontraktační volnost stran. Autor je toho názoru, že pro spotřebitele je koncepce kogentních ustanovení ochrany spotřebitele znamenající potlačení smluvní volnosti stran a do jisté míry přenesení této kontraktační svobody do rozhodovací pravomoci (evropského) zákonodárce výhodnější. To z toho důvodu, že (lapidárně řečeno) kontraktační proces ve vztazích B2C se ve své fakticitě na straně spotřebitele vyčerpává toliko možnostmi ofertu akceptovat či nikoli. Jakékoli protinávrhy a podmínky jsou zpravidla vyloučeny. Oproti tomu ve vztazích B2B tato kogentní ustanovení v převážné většině případů neplatí a strany mohou jejich použití výslovně vyloučit, resp. jejich účinky pozměnit (toto neplatí pro odkazy na mimoprávní normativní systémy, jako je např. poctivý obchodní styk).

Vedle nadměrné kogentnosti v B2C vztazích je v nařízení velmi často patrné obrácené důkazní břemeno (viz. čl. 7, smluvní podmínky, které nebyly individuálně sjednány, dále čl. 21, 26, jakož i např. modifikace sui generis čl. 65). Pokud v aplikační působnosti těchto ustanovení dojde ke sporu (i když žaluje sám spotřebitel) je povinností obchodníka, aby unesl svoje procesní postavení, prokázat, že jednal v souladu se svými povinnostmi, které pro něho z nařízení vyplývají. Z pohledu autora se jedná o závažné vybočení z logického pravidla sporu affirmanti incumbit probatio²³.

²² Rovněž i proto, že nařízení neobsahuje bližší normativní regulativ, který by jakýmkoli způsobem upravil tuto možnost a rovněž je třeba vycházet i z autonomie nařízení, když subsidiarita vnitrostátního smluvního práva zůstává v tomto případě vyloučena.

²³ Pravidlo, které stíhá povinností důkazní právě procesní stranu, která něco tvrdí (tedy v případě žalobce – spotřebitele – dokazuje (by měl dokazovat) spotřebitel).

Autor zároveň chce poukázat na abstraktní vymezení generální klauzule čl. 2 (dobrá víra a poctivé jednání) (cit.) „Smluvní strany mají povinnost postupovat v souladu se zásadami dobré víry a poctivého jednání. Pokud strana tuto povinnost poruší, může to pro ni znamenat nemožnost uplatňovat práva, nároky nebo obrany, které by jinak měla k dispozici“, jakož i čl. 5 (cit.) „Přiměřenost se objektivně zjišťuje s ohledem na povahu a účel smlouvy, na okolnosti daného případu a na příslušné zvyklosti a praktiky dané živností nebo povolání. 2. Jakýkoli odkaz na to, co může být od osoby očekáváno nebo co může být očekáváno v určité situaci, představuje odkaz na to, co lze přiměřeně očekávat.“

To co v jednom členském státě je považováno za souladné s dobrými mravy, v jiném nikoli. Možnou inspirací (čímž by však došlo k jistém vychýlení této právní úpravy z její autonomní a nezávislé povahy a podřízení některých faktických okolností a důsledků vnitrostátním právním řádům) by mohl být čl. 1159 CC, který pro oblast mezinárodního práva soukromého stanoví, že při výkladu smluv se nejasné výrazy vykládají podle toho, co je obvyklé v zemi, kde byla smlouva uzavřena²⁴. Ex necessitate rei je takto vymezený odkaz na morální kategorie jistou výhodou pro konečného spotřebitele, jakož i v tom, že poskytuje diskreční pravomoci soudce, který o konkrétním závazku bude rozhodovat. Jistý problém však zároveň skýtá skutečnost, že takto formulovaná generální klauzule může mít významné důsledky pro komplexní právní vztahy a jako takové budou nezbytně podrobeny aplikaci práva ex post facto. Autor si dovolí vypůjčit citaci Lona L. Fullera, který vcelku přílehlavě k tacitní expektaci uvádí, že (cit.) „Posuzujeme-li klauzuli o porušování z hlediska jejího obecného účelu, zřetelně se ukazuje, že námitku, která se týká zákonů omezujících závazky z existujících smluv, lze stejně tak použít na zákony, které tyto závazky rozšiřují. Když člověk zvažuje rizika, vlastní smluvnímu vztahu, může vzít náležitě v úvahu, co mu existující právo předepisuje jako jeho závazek v případě, že smlouvu nedodrží. Kdyby se potom toto právo radikálně změnilo v jeho neprospěch, ztratil by v právo důvěru.“²⁵

Autor, aniž by jakkoli chtěl relativizovat účinnost a význam odkazů na morální axiomy je toho názoru, že právě tyto odkazy je třeba používat velmi uvážlivě a tak, aby to neznamenalo v konečném důsledku „odosobnění“ spravedlnosti. Tato výtky se může ukázat pro futuro jako lichá, na druhou stranu na tato ustanovení autor poukazuje zejména z toho důvodu, že v konečné aplikaci mohou soudy (právě i pomocí takto formulovaných principů) standard ochrany spotřebitele posouvat do vyšších hodnotových struktur, přičemž by to samo

²⁴ KNAPP, V. Teorie práva. Praha: C. H. Beck, 1994. 247 s. ISBN 80-7082-140-x, s. 66.

²⁵ FULLER, I. L. *Morálka práva*. Praha: OIKOYMENH, 1998. 229 s. ISBN 80-86005-65-8.

o sobě mohlo mít za následek následnou obsolenci tohoto nařízení.

K povaze prekonsensuální fáze

K platnosti smlouvy, či jiného právního úkonu není obecně vyžadována písemná forma (čl. 6 ve spojení s čl. 8). Tento generální regulativ je však často modifikován ve prospěch písemného projevu vůle ve speciálních ustanoveních (např. čl. 18 odst. 1 – smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory, čl. 19 odst. 4 – smlouvy uzavřené na dálku apod.). Na druhou stranu je vždy ve vztazích B2C obchodník povinen poskytnout spotřebiteli o prorogaci a podřízení jejich smluvního závazkového vztahu potvrzení o podřízení jejich právního vztahu evropské právní úpravě prodeje na trvalém nosiči dat (písemně, e-mailem apod.). Spotřebitel (kogentně – čl. 8 odst. 3) musí svůj souhlas vyjádřit výslovně a odděleně od vyjádření dohody směřující k uzavření smlouvy. Ve vztazích B2C nese za poskytnutí všech informací spotřebiteli důkazní břemeno obchodník (čl. 21).

Shoda s kupní smlouvou a odpovědnost za vady věci

Pro odpovědnost za vady věci vychází nařízení z tradiční duální koncepce shody s kupní smlouvou a smluvní odpovědností za vady, kterou upravuje v čl. 99 až 105 a prostředky nápravy, které má kupující k dispozici v čl. 106 a násl. (shodně NOZ, který shodu s kupní smlouvou – tzv. jakost při převzetí upravuje v § 2161 – případná práva z vadného plnění v § 2165 a násl. a záruku za jakost v § 2113 a násl.²⁶). Nutno konstatovat, že koncepce odpovědnosti za vady věci je obsahově převzata ze směrnice č. 1999/44/ES o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk za toto zboží. V článku 99 a násl. obsahuje výčet vlastností a kritérií, které zboží musí vykazovat v okamžiku přechodu nebezpečí škody a nahodilé zkázy na věci (zejm. že se hodí k účelu k němuž se věc běžně používá, má schopnosti a vlastnosti, které kupující očekává apod.). Oproti NOZ (jakož i obč. zák.) jsou kritéria shody s kupní smlouvou rozšířena o požadavky na balení, dodání věci s patřičnými návody k použití, nebo návody montážními, jakož o podmínku výkonových vlastností, které jsou sjednány, nebo které jsou obvyklé. Autor je však toho názoru, že tyto podmínky, tvořící kritériální

²⁶ Odchylně oproti tomu zákon č. 40/1964 Sb., který kromě shody s kupní smlouvou rozlišuje odpovědnost za vady záruční a v rámci těchto dále rozlišuje zákonnou a smluvní odpovědnost za vady.

„nadstavbu“ shody s kupní smlouvou, jsou subsumovatelné rovněž pod § 2161 NOZ, jakož i § 616 obč. zák., které neobsahují takto konkrétně vymezené vlastnosti věci. Nařízení tedy oproti české právní úpravě obsahuje kasuistický výčet kritérií pro shodu zboží s kupní smlouvou, která spotřebiteli poskytuje větší informovanost o vlastnostech, kterými musí zboží disponovat v okamžiku přechodu nebezpečí škody na věci oproti vnitrostátní úpravě (rovněž tak německý BGB, který kritéria shody zboží se smlouvou obsahuje v § 434 a který konkrétně vykazuje i znaky vyšší abstrakce než česká právní úprava).

Rozhodná doba pro stanovení shody (pozn. s kupní smlouvou) (v čl. 105, zejm. odst. 1 a 2) obsahuje klasickou konstrukci odpovědnosti prodávajícího za shodu věci se smlouvou a odpovídá za každou vadu, která se na zboží projeví v průběhu šesti měsíců od přechodu nebezpečí na kupujícího. Ze stejné konstrukce vychází jak český NOZ, tak německý BGB. Šestiměsíční lhůta je limitována vyvratitelnou domněnkou (obrácené důkazní břemeno v neprospěch prodávajícího), že projevený nedostatek shody není slučitelný s charakterem poskytnutého plnění. Odchylně od těchto právních úprav stojí současný obč. zák., který vedle shody s kupní smlouvou upravuje rovněž zákonnou odpovědnost za vady záruční, která činí 24 měsíců.

Práva z vadného plnění musí kupující uplatnit u prodávajícího v obecně promlčecí době, kterou stanoví čl. 179 v odst. 1 a která by byla zpravidla dvouletá²⁷.

Čl. 106 nařízení obsahuje obvyklé prostředky nápravy, které poskytuje i český NOZ, avšak s tím, že mezi ně řadí rovněž možnost odmítnout plnění a možnost požadovat náhradu škody (které jsou však v NOZ dovoditelné z obecných ustanovení). Mezi prostředky nápravy patří oprava věci, její výměna, ukončení smlouvy, snížení kupní ceny, odmítnutí vlastního plnění a náhrada škody. Pro možnost odstoupení od smlouvy (resp. práva ukončit smlouvu) čl. 114 stanoví, že kupující může smlouvou ukončit v případě, pokud dojde k zásadnímu neplnění smlouvy. Stejně právo kupujícímu náleží i v případě, kdy zboží není v souladu se smlouvou poskytnuto plnění, protože není ve shodě se smlouvou a to tehdy, pokud se nejedná pouze o bezvýznamný nedostatek shody – v tomto případě je vyžadována nižší intenzita rozporu zboží s kupní smlouvou pro ukončení smlouvy. Zřejmý prostředek ochrany spotřebitele je patrný v čl. 119, který obecně upravuje prekluzi práva ukončit smlouvu v případě nikoli včasné notifikace vady prodávajícímu od okamžiku vzniku tohoto práva. Prekluze se ve vztahu B2C neuplatní. Pro možnost ukončení smlouvy je rovněž významný čl. 116 (ukončení smlouvy z důvodu předpokládaného neplnění), (cit) „Kupující může ukončit smlouvu před tím, než

²⁷ Čl. 179 Nařízení, (cit.) „1. Krátká promlčecí doba je dvouletá. 2. Dlouhá promlčecí doba činí deset let nebo, v případě práva na náhradu škodu za újmu na zdraví, třicet let.“

má být plnění poskytnuto, pokud prodávající prohlásil nebo je jinak zřejmé, že plnění neposkytne, a pokud by neplnění bylo takové povahy, že by odůvodňovalo ukončení smlouvy.“ jako významný prvek ochrany slabší smluvní strany. Z pohledu autora čl. 116 míří na relativizaci právního vztahu, ipso facto principu právní jistoty a zásady pacta sunt servanda. K nároku na odstoupení od smlouvy je nutné dodat, že nařízení striktně rozlišuje mezi zrušením smlouvy (v českém obč. zák. § 48), které nastává s účinky ex tunc, tedy práva a povinnosti smluvních stran se ruší od samého počátku²⁸, a mezi ukončením smlouvy s účinky ex nunc, kdy se práva a povinnosti stran ruší v rozsahu nesplnění povinností a od okamžiku ukončení smlouvy, čímž je z pohledu autora ve vyšší míře zaručena právní jistota zejména třetích osob a případných nabyvatelů s vazbou na původní dvoustranný právní vztah mezi prodávajícím a kupujícím.

Jako kritérium posuzování nároků z odpovědnosti za vady nařízení rozlišuje (oproti obč. zák., který rozlišuje mezi vadami odstranitelnými a vadami neodstranitelnými a NOZ, který rozlišuje mezi podstatným a nepodstatným porušením smlouvy) mezi ospravedlněným neplněním smlouvy a zásadním neplněním smlouvy²⁹.

Úroky z prodlení při porušení smluvních povinností

Pro případ porušení smluvní povinnosti je v čl. 166 ve spojení s čl. 167 (úrok z prodlení v případě, že dlužníkem je spotřebitel) obsažena obecná regulace úroků z prodlení, která limituje možnost věřitele požadovat úrok z prodlení pouze v situaci, kdy (čl. 167 odst. 1) (cit.) „jeho neplnění není ospravedlněné“. Rovněž se ve vztazích B2C neuplatní věta třetí čl. 166 odst. 1 („...aniž by to dlužníkovi oznamoval“), jelikož (cit.) „okamžik, od kterého počíná nabíhat úrok z prodlení, nastane nejdříve 30 dnů poté, co věřitel dlužníkovi výslovně oznámil povinnost platit úrok a jeho sazbu. Toto oznámení lze provést před datem splatnosti dlužné částky.“ V odst. 3 téhož ustanovení (čl. 167) je zakot-

²⁸ Zrušení smlouvy s účinky ex tunc nastává např. v případě, že smlouva je uzavřena v tísní, pod nátlakem, v rozporu s povětím obchodním stykem apod.

²⁹ Neplnění povinností bez ohledu na to, zda-li je omluvené nebo nikoli obsahuje vcelku široký výčet skutečností čl. 87 bod. 1. Bod 2. obsahuje vymezení zásadní neplnění povinností jednou smluvní stranou. (cit.) „Neplnění povinností jednou smluvní stranou je zásadní, pokud: a) zásadně zbavuje druhou stranu toho, co podle smlouvy oprávněně očekává, pokud strana, která povinnost nesplní, v době uzavření smlouvy tento výsledek nepředpokládala ani jej nemohla předpokládat; nebo b) má takovou povahu, z níž vyplývá, že nelze spoléhat na to, že strana, jež neplní své povinnosti, v budoucnu smlouvu splní.“

vena možnost uplatnění vyšších úroků ve vztazích B2C v případě jejich sjednání mezi spotřebitelem a prodávajícím, (cit.) „Smluvní podmínka, která stanoví vyšší sazbu úroku, než jak vyplývá z článku 166, nebo dřívější datum nabíhání úroků, než jak vyplývá z odstavce 2 tohoto článku, není závazná, pokud představuje nepřiměřenou podmínku článku 93.“³⁰

Ve vztazích B2C jsou výslovně zakázána ujednání, kdy úroky z prodlení lze přičíst k jistině, aby z něho narůstal úrok (tzv. úroky z úroků). Tato ustanovení jsou rovněž svou povahou kogentní.

Závěr

Pro účely této statě není možné analyzovat právní úpravu a povahu nařízení jako celek a proto autor zvolil způsob, který má za cíl poukázat na vymezení osobní, věcné a prostorové působnosti nařízení, odpovědnost za vady, resp. odpovědnost za shodu s kupní smlouvou a v omezené míře rovněž obsahovým prvkům ochrany spotřebitele, jakož i vůbec na samotnou existenci tohoto nařízení.

Jak z důvodové zprávy k nařízení, tak z jeho celkové koncepce vyplývá, že si klade za cíl zejména vysokou úroveň ochrany slabší smluvní strany, přičemž tyto cíle a kritéria se prolínají celým textem nařízení.

Autor je toho názoru, že ze strany Evropské komise se jedná o velmi zajímavý koncept, jehož cílem je vytvořit „zcela“ izolovaný koncept právní úpravy kupních smluv, nezávislý na vnitrostátních právních rádech pro usnadnění realizace přeshraničních kupních smluv a tím ulehčení břemene obchodníkům, kteří chtějí expandovat do dalších členských států se svými produkty v rámci společného evropského trhu. Na druhou stranu, jak vyplývá ze zprávy Evropské komise, jakož i z důvodové zprávy, je tato koncepce a odstranění potenciálních překážek pro vstup těchto subjektů na další trhy směřován zejména pro malé a střední podniky, které si nemohou dovolit vysoké náklady na právní poradenství apod. Zároveň však posiluje práva spotřebitelů a klade vysoké požadavky na profesionalitu poskytovaných plnění.

Ve svém důsledku to z pohledu autora bude vždy obchodník, resp. prodávající, který bude navrhovat použití společné evropské právní úpravy prodeje. Tento

³⁰ Čl. 83 odst. 1 (cit.) „Ve smlouvě mezi obchodníkem a spotřebitelem je smluvní podmínka, kterou navrhl obchodník a která nebyla individuálně sjednána (pozn. Nařízení rozlišuje obvyklé obchodní podmínky, např. formulářové, kterou jsou např. spotřebiteli pouze předloženy a smluvní podmínky sjednané individuálně, tedy takové, na jejichž smlouvení se spotřebitel podílel) ve smyslu čl. 7, považována pro účely tohoto odůvodu za nepřiměřenou, pokud způsobuje podstatnou nerovnováhu v právech a povinnostech, která smlouva jednotlivým smluvním stranám určuje, a to k tíži spotřebitele, v rozporu s dobrou vírou a povětím sjednáním.“

se však bude rozhodovat o její použitelnosti v právním vztahu se spotřebitelem pouze tehdy, pokud mu normativní text nebude svazovat ruce natolik, aby pozitivní vyvážila celková negativa, která s sebou nařízení přináší. Vzájemná práva a povinnosti smluvních stran jsou vzájemně nevyvážená a povinnosti se vychylují spíše na stranu obchodníků. V takovém důsledku by se mohlo stát, že nařízení (v případě nabytí účinnosti) se stane pouhou spící prerogativou, která obchodníkům umožní tuto právní úpravu použít, ale právě pro její překážky a velmi vysoký standard ochrany spotřebitele zůstane zcela nevyužita, resp. použita velmi okrajově, jako možný a vhodný doplněk činnosti obchodníků.

Nařízení, společně s dalšími legislativními opatřeními, tedy návrhu směrnice o alternativním řešení sporů

však bude efektivně využito teprve tehdy, pokud obchodníci sami usoudí, že tato legislativa bude výhodná i pro ně a bude představovat jisté vyvážení ve vzájemných právech a povinnostech a tato práva nebudou konstruována pouze jednostranně ve prospěch spotřebitelů.

Autor na závěr poukazuje na to, že v případě nabytí účinnosti tohoto nařízení sehraje velmi důležitou roli rozhodovací činnost Soudního dvora Evropské unie, který vytvoří relevantní judikaturu pro rozhodování sporů vzniknuvších v působnosti tohoto nařízení a samotný standard ochrany spotřebitele může významným způsobem vychýlit ve prospěch resp. v neprospěch spotřebitele ve vztazích B2C.